

RICHARD VIIDALEPP

Kansankertomukset metsästysmagiassa

Eripainos Kalevalaseuran Vuosikirjasta n:o 45/1965

KANSANKERTOMUKSET METSÄSTYSMAGIASSA

Tavallisesti tähdennetään kansankertomusten opettavaisuutta. Tätä opettavaisuutta esiintyy hyvinkin laajassa merkityksessä. Monenlaiset työstä saadut- ja elämäkokemukset, uskomukset ja luulot, historialliset muistelmät — kaikki nämä ovat siirtyneet polvesta polveen enimmäkseen suullisten kertomusten muodossa, joissa perinteellisillä sekä tyypillisillä kuvitelmilla on tärkeä sija. Mutta aikojen kuluessa on siinäkin suhteessa paljon muuttunut. Kun kaukaisessa menneisyydessä ihmisten tiedot luonnosta ja yhteiskunnasta olivat vielä kovin alkeellisia, oli myös suhtautuminen tarinoihin ja niiden esittämiseen täysin toisenlainen kuin nykyään. Jos näin ollen käsittellään kysymystä historian näkökulmasta, täytyy aloittaa tilanteista, jolloin kansantarujen esittämisellä luultiin olevan erityinen merkitys ihmisten työlle, varsinkin elinkeinojen harjoittamisen yhteydessä.

Ikivanhoilta tuntuvat siinä mielessä olevan muutamien Neuvostoliiton kansojen metsästyksen kuuluvat uskomukset. Mielenkiintoa herättäviä tietoja on saatu mordvalaisilta, syrjääneilta ja muutamilta Siperian kansoilta.

Mordvalaisten metsästäjien uskomusten mukaan metsänhaltija (*vir-ava*), jota on kuviteltu naiseksi (metsänäidiksi, muoriksi), pitää kovasti saduista ja tulee kuuntelemaan, kun metsästäjät ulkosalla kokon ääressä tai metsämökissä istuessaan tarinoivat. Luullaan, että kun haltija kuuntelee metsästäjien luona tarinoita, hän laiminlyö metsäneläinten suojelemisen. Sen vuoksi toisten kokon luona tari-

noidessa toiset samaan aikaan ahkerasti metsästävät toivoen hyvää saalista.¹

Vielä v. 1940 on Mordvassa muistiin merkitty metsänemännästä tarina, jossa hänen kuvaillaan olevan suuresti kiinnostuneen taruista: metsästäjien kertomuksia kuunneltuaan hän saattaa nukahtaa ja nukkua jopa montakin päivää ja silloin sanotaan metsästäjillä olevan erittäin hyvä riistaonni.²

Kansantaruja on esitetty riistaonnan takaamiseksi, ja niitä kuullaan vielä suomensukuisen kansan edustajilta syrjääneiltä. Siellä ovat metsästäjät iltaisin kertoneet satuja, toivoen voivansa näin varmistaa hyvän saaliin seuraavaksi päiväksi.³

Syrjäänien kuvitelmissa metsänhaltija on miespuolinen, hän asustaa tuuhean korpimetsän pienessä mökissä ja vaatii ohikulkejoilta satuja. Niitä, jotka eivät osaa kertoa, hän rankaisee. Niille, jotka ovat hyvissä väleissä hänen kanssaan, suo hän aina runsaan saaliin.⁴

Juuri Siperiassa asuu paljon metsästystä harjoittavia kansoja. Monilla niistä on metsästysmagiassa esittänyt tärkeätä osaa myös kansantarujen kertominen.

Metsästyskaudella aarniometsässä asuvien Tunkinskin burjaattilaisten metsämiesten leirielämää on kuvattu seuraavasti:

»Illan lepohetkinä kertoillaan tavallisesti satuja, lauletaan, soiteetaan balalaikkaa ja omatekoista viulua . . . Kaikkien näiden viihdytysten arvellaan olevan tarpeellisia siksi, että *hangai* (metsän isäntä) antaisi enemmän oravia ja soopeleita.»⁵

¹ A. MASKAEV Mordovskaja narodnaja skazka. Saransk 1947. s. 10.

² MASKAEV main. teos s. 11.

³ A. SIDOROV Perežitki kul'ta promyslovyh životnyh u ohotnikov-komi. Komi-Mu-Zyrjanskij kraj 1926 n:o 5 s. 30.

⁴ A. GREN Zyrjanskaja mifologija. Komi-Mu-Zyrjanskij kraj 1924 n:o 7—10 s. 36—.

⁵ E. KOSYGINA Obyčai tunkinskih burjat pri otravlenii na ohotu. Živaja Starina 1915 n:o 1—2 s. 024—025.

»Metsän isäntä» oli riista-alueiden suojelushenki. Riistan luultiin olevan riippuvainen hänestä; uskottiin, että hän muka voisi vähentää tai lisätä riistaa. Hänen suosiotaan pyrittiin voittamaan nimenomaan satujen kertomisella ja musiikilla. Koska »isännän» käsite oli syntynyt animistisen ajattelutavan tuloksena ja hänen kuviteltiin olevan ihmisen kaltainen, hänelle omistettiin inhimillisiä piirteitä, joihin liittyi myös erityinen kiintymys kansantaruihin.

Hyvin samanlaiset kuin burjaateilla ovat metsästystavat olleet myös heidän naapureillaan šoreilla. Šoritkin, saadakseen osaa vuorien ja metsien »isäntien» hyväntahtoisuudesta, ovat iltaisin ja öisin metsästysmajassa tai kokon ääressä soittaneet, laulaneet ja kertoneet satuja (myös jousisoittimen säestyksellä). Joskus on artelli ottanut metsästysretkelle mukaan jonkun vanhemman taitavan satujenkertojan, jolle yksinomaan satujen kertomisesta on annettu yhtä suuri osa saaliista kuin metsästäjille. Šorilaisten kansankertomusten mukaan on »vuorten emännällä» paljon tyttäriä ja juuri he, nuo kauniit neitoset tulevatkin leiripaikalla kuuntelemaan metsästäjän tarinointia ja soitantaa. Heidän sanotaan olevan tällöin innokkaita kuuntelemaan. Laulun, soiton ja kertomusten palkkioksi hankkivat tytöt metsästäjälle lintuja sekä eläimiä. Mutta näiden »tytärten» kerrotaan olevan myös eroottisesti aktiivisia — he yrittävät leikkiä metsästäjän kanssa, kutittavat häntä, jopa tarjoutuvat hänen vaimokseen jne.¹

On tietoja, että muillakin »Altain turkkilaisilla» on ollut tapana houkutella »aarniometsän isäntää» kertojataiturin esittämällä saduilla, jotta metsästys olisi tuloksellisempi.²

Satujen kertomiseen metsästysretkillä ollessa ovat kiinnittäneet

¹ Šorskij fol'klor, Zapisi, perevod, vstupitel'naja stat'ja i primetšanija N. P. Dyrenkovojev. Moskva-Leningrad 1940 s. XVIII—XIX, 259—271, 401.

² D. K. ZELENIN Tabu slov u narodov Vostotšnoj Evropy i Severnoj Azii I. Sbornik Muzeja antropologii i étnografii VIII/1929 s. 66.

huomiota muutkin Siperian kansat. Tuvalaisille metsästäjille on kerrottu satuja, jotta »saadaan heidät hyvälle tuulelle ja muutetaan heidät entistä taitavammiksi, kekseliämmiksi.»¹

Hakasseista tiedetään, että metsästysretkillä ollessaan he öisin kertoivat majoissaan satuja.²

Nanaijien eli goldien (Amur-joen varrella) metsästäjien keskuudessa kertojat ovat nauttineet suurta suosiota. Kahden kertojan ollessa paikalla on syntynyt kilpailu kertojien välillä. Yleensä kerrotaan goldien suuresti pitävän saduista. Tärkeimmät heidän laulajistaan ja kertojistaan ovat olleet šamaanit. Näiden ohjelmistoon on kuulunut pääasiallisesti myyttejä ja legendoja. Mutta yleensä on siellä šamaanien ammatissa ollut hyvinkin tärkeä osuus kansanrunoudella. Sanotaan šamaanin usein lumoavan kuulijansa lauluillaan ja saduillaan, yleensä henkevällä esityksellään ja hyvällä puhetaidollaan.³

Käytetystä lähdekirjallisuudesta ei suoraan ilmene, käyttivätkö myös tuvan, hakassin ja nanaijien metsästäjät satuja »isäntien» houkuttelemiseksi, mutta niin voisi kyllä otaksua.

Satujen kertomisella ollut tärkeä sija useiden kansojen metsästysmagiassa. Aivan kuin jonkinlaisen keskustan muodostavat siinä suhteessa Altain kansat — burjaatit, šosit ja Altain turkilaiset. Mutta hyvin lähellä heitä ovat myös mordvalaisten uskomukset. Sekä šorien »vuorien isäntä» että mordvalaisten metsänäiti (*vir-ava*) ovat toistensa kaltaisia: heitä on kuviteltu suuririntaisiksi naisiksi, jotka yrittävät kutittaa metsästäjää, solmia rakkaus-suhteita, mutta he saattavat myös hukuttaa miehen. He ovat molemmat erittäin kiinnostuneita saduista. Mainittakoon, että luonnonhaltijain kuvaaminen eroottisina naisolentoina on tunnettu

¹ I. A. VTŠERAŠNJAJA Tuvinskije narodnye skazki. Avtoreferat. Moskva 1955 s. 6.

² D. K. ZELENIN Main. teos s. 57.

³ I. A. LOPATIN Gol'dy Amurskie, Ussurijskie i Sungarijskie. Opyt étnografitseskogo issledovanija. Vladivostok 1922 s. 249—250.

useampienkin kansojen keskuudessa, kuten esim. Kaukasiassa,¹ Skandinaviassa,² Suomessa³ ym., mutta haltijain kiinnostuksesta satuihin on vähemmän tietoja.

Riistan runsauden saavuttamiseksi on tarinoiden lisäksi käytetty muitakin keinoja tai kerrottu satuja musiikin säestyksellä. Altain kansat (burjaatit, šorit) ovat satujen ohella yhdessä käyttäneet lauluja ja jousimusiikkia. On myös mainittu erilaisia loitsuja ja rukouksia (šoreilla, mordvalaisilla). Šorit ovat pitäneet tärkeänä myös esitystapaa: kun metsästäjä riistan niukkuuden takia esiintyi alakuloisena, arveltiin haltijan tulevan kuuntelemaan ja avustamaan. Šorilaisten tarujenkertojat ovat joskus dramatisoineetkin esityksensä: he ovat asettaneet eteensä puusta valmistetun [»isännän»?] kuvan, jolle he sitten ovat kertoneet tilanteen mukaan, milloin iloisina, milloin alakuloisina.⁴ Tämä on osoituksena jo määrätietoisesti kehitetystä esityksestä.

Erityisiä apukeinoja riistaannon varmistamiseksi ei käytetty ainoastaan metsästyksen aikana, vaan myös sitä ennen ja sen jälkeenkin. Siperian kansat (jakuutit, evengit ym.) ovat järjestäneet suuria rituaalimenoja sekä uhritoimituksia ennen metsästyskauden alkamista; nämä toimeenpiteet oli tarkoitettu saaliin takaamiseksi ja riistaeläinten lukumäärän suurentamiseksi. Sellaistenkin rituaalimenojen (tanssien, pantomiimien, laulujen ym. kanssa) ohjelmaan ovat kuuluneet sadut ja tarinat: »Ukot kertoivat silloin väsymättöminä satuja — —, esittivät monenlaisia heimoaan koskevia tarinoita.»⁵

¹ D. K. ZELÉNIN *mt.*, s. 62; E. B. WIRSALADSE *Die Amiransage und das grusinische Jagdepes* (Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae, X, 3—4, Budapest 1961).

² G. GRANBERG *Skogsräct i yngre nordisk folktradition*. Uppsala 1935 s. 243—, 194—.

³ K. KROHN *Suomalaisten runojen uskonto* (1915) s. 74.

⁴ Šorskiĵ fol'klor s. 339—343, 438—439.

⁵ A. F. ANISIMOV *Predstavlenija évenkov o šinkenah i problema proishozdenija pervobytnoj religii*. Sbornik Muzeja antropologii i étnografii XII (1949) s. 160—.

Šoreilla ovat satujen kertojina olleet vanhat šamaanit.¹ Monta päivää kestäneissä karhunkaatojuhlissa, jotka aina seurasivat karhunkaatoa, ovat vogulit joskus — ellei laulajaa löydetty — korvanneet perinteellisiä lauluesityksiä satujen kertomisella. Samoin on näissä juhlissa loppunumerona aina ollut naamioidun satujenkertojan esiintyminen.²

Esitetyistä tiedoista käy ilmi, että niiden metsästäjäkansojen keskuudessa on kansantarujen kertomisella (metsästyksen yhteydessä) ollut hyvinkin tärkeä tehtävä. On toivottu kertomisen avulla voitavan varmistaa metsästyssaalis sekä lisätä jopa riistaeläinten lukumäärääkin. Näin ollen siis tarujen piti nostaa työn tuloksia, tuottaa taloudellista hyötyä. Ymmärrettävästi tämä seikka oleellisesti vaikutti sekä kansantarujen luomiseen että myös ammattitaitoisten kertojien esiintymiseen. Todisteita siitä on mordvalaisilla.³ Mutta luultavasti muidenkin metsästäjäkansojen keskuudessa on esiintynyt samanlaisia ilmiöitä.

Esimerkkejä kansantarujen kertomisesta maagisessa tarkoituksessa on tavattu vain kaukaisimmilta kansoilta. Vaikka virolaistenkin metsästäjien keskuudessa on levinnyt tarujen kertominen, — metsästäjien joukossa on ollut hyviä kertojia ja on myös metsästysjuttujakin, ei meillä ole mitään tietoja siitä, että täällä olisi esitetty kansantaruja hyvän riistaannon takaamiseksi. Sen verran kuin tiedetään, on taruja kerrottu vain ajan vietteeksi ja metsästäjien omaksi iloksi. Kuitenkin on pidettävä mahdollisena sitä, että Virossa kaukaisessa menneisyydessä metsästäjäjutut ovat olleet jonkinlaisessa yhteydessä metsästäjän työn, heidän uskomustensa ja tapojensa kanssa.

¹ Šorskij fol'klor s. 403.

² A. KANNISTO Über die Bärenzeremonien der Wogulen. *Õpetatud Eesti Seltsi Toimetused* XXX, Tartu 1938, s. 221, 226—227. — K. F. KARJALAINEN, Die Religion der Jugra-Völker III (FFC Nr. 63 1927), s. 221.

³ A. MASKAEV mt. s. 65.

Tähän otaksumaan löytyy todisteita arkeologiasta. Karjalan ASNT:n alueella on kalliopiiirustuksia, joista muutamia on selitetty riistaeläinten (ja kalojen) »isänniksi» ja niiden kanssa yhteydessä olevia maagisia tapoja kuvaaviksi.¹ Siperian kansoilla ovat sellaiset kuvitelmat ja tavat säilyneet hyvin kauan, mutta kaukaisemmassa menneisyydessä on niitä nähtävästi tunnettu myös meitä suhteellisen lähellä sijaitsevista paikoista.

Tamulan (Virossa, Võrun kaupungin lähellä) haudoista on löydetty rintakoristeita ja veistoksia, joita on voitu verrata Siperian löytöihin (myös kivikauden hautalöytöjä Baikal-järven lähellä) ja jotka näyttävät kuuluneen šamaaneille, tai ne ovat yhdistettävissä metsästysmagian kanssa². Tällaiset seikat saattavat olla osoituksena siitä, että vuosituhansia sitten muutamille metsästäjäkansoille ominaiset uskomukset ja tavat ovat levinneet hyvin laajalle alueelle.

Metsästystä elinkeinoelämän alana on kehityshistoriallisesti lähellä toinen vanha taloushaara — kalastus. Myös Viron alueella ovat vanhimmat asukkaat olleet sekä metsästäjiä että kalastajia.

Kalastajien keskuudessa on usein paikoin harrastettu paljon kansantarujen kertomista. Mihin niillä kertomuksilla tähdättiin tai mitä niillä pyrittiin saavuttamaan, siitä ei ole tietoja.

Tarkemman selityksen löydämme vain šoreilta, joista edellä on kerrottu metsästyksen yhteydessä. He ovat luulleet »vedenisäntien» olevan kalojen tarkastajia ja levittäjiä. Mahtavinta niiden joukosta on kuviteltu isokokoiseksi naiseksi, jolla on pitkä tukka ja suuret rinnat. Hänelle on ominaista eroottiset tunteet ja erikoinen kiintymys kansantaruihin. Voittaakseen hänen suosionsa ovat sikäläiset

¹ Kts. L. JAANITS. Jooni kivijaa usumustest. Religiooni ja ateismi ajaloost Ees-
tis II, Tallinn 1962 s. 5—, 54—; — L. JAANITS, Neue Gräberfunde auf dem spätneolithischen Wohnplatz Tamula in Estland. *Studia neolithica in honorem Aarne Äyräpää* 21. 10. 1957 s. 80—.

² L. JAANITS main. teos s. 68—.

kalastajat, ollessaan kalastamassa, kertoneet »kaikkein rivoimpia juttuja» sekä kehuneet häntä taruissa ja lauluissa. Uskottiin, että silloin antaa »isäntä» runsaan saaliin.¹

Kertomista eivät siis sikäläiset kalastajat harrastaneet ilokseen, vaan ihmisenkaltaiseksi kuviteltujen »isäntien» suosion voittamiseksi ja jotta kalastajien työ voisi olla tuloksellisempaa. Vedenhaltijoille on omistettu samanlaisia piirteitä kuin metsänhaltijoille. On uskottu, että vedenhaltijoidenkin suosio on mahdollista voittaa jo tutulla tavalla — satujen kertomisella.

Vaikka šorit ovat tähän asti ainoat, joilta tämän kirjoittaja on löytänyt tietoja kansantarujen käyttämisestä kalastusmagiassa, ei tämä voine olla poikkeuksellista tai satunnaista. Samanlaisia uskomuksia on varmaan ollut muillakin kansoilla. Siihen viittaavat muutamat erikoiset seikat.

Neuvostoliiton alueella useissa paikoissa ovat kalastustyökunnat (artellit) pitäneet erikoista huolta siitä, että kalastusretkellä oli mukana satujenkertoja tai laulaja, jolle kalastuksessa on tehty monenlaisia myönnytyksiä taiteellisesta viihdytyksestä tai annettu vielä lisäpalkkaa. Jos kyseessä oli vanhempi henkilö, annettiin hänelle saaliista osa yksinomaan laulusta tai kertomisesta.² Tällöin tarkoitetaan muutamia alueita, joilla sanataiteenharrastus on levinnyt kalastajien keskuudessa — nimittäin Siperiassa Baikal-järven ympäristössä, Euroopassa nimenomaan Karjalan ASNT:n alueella sekä Valkean meren (Vienanmeren) rannikolla. Taruja ja lauluja on siellä esitetty tosin vain kalastajien iloksi, mutta kaukaisemmassa menneisyydessä on niillä ehkä voitu osoittaa olevan muukin tarkoitus.

¹ ŠORSKIJ fol'klor s. XIX, 403. — Esitettyjen kertomusten eroottinen sävy on luultavasti ollut yhteydessä sikiäväisyysmaagian kanssa. Kts. L. JAANITS Jooni kiviäjä uskumustest, s. 52—.

² M. AZADOVSKIJ Russkaja skazka, Izbrannye mastera I/1932 s. 24; R. LIPETS Rybatskie pesni i skazy, Moskva 1950 s. 155.

Tässä yhteydessä ovat mainitsemisen arvoisia vanhojen eepillisten kansanrunojen muutamat aiheet. Venäläisissä byliinoissa esiintyy toistuvasti aihe, missä kerrotaan meren tyyntymisestä laululla (»että tyyntyisi siitä meri sininen»¹). »Sadko»-byliinan nimisankari voittaa vedenhaltijain suosion taidokkaalla kanteleensoitolla. Mutta juuri kalastusretkillä onkin laulettu paljon byliinoja, — nimittäin Karjalan alueella ja Pohjois-Venäjällä.²

Karjalasta on saatu myös suurin osa Suomen kansalliseepoksen Kalevalan aineistoa. Juuri siinä heijastuu hyvin vanha, šamanistinen laulukulttuuri, jonka edelleen viejinä ovat olleet kalastajat ja metsästäjät. Kalevalan pääsankarista Väinämöisestä kertova laulusarja oli parhaiten säilynyt karjalaisten kalastajien keskuudessa. Väinämöisen hahmoa ovat tutkijat tulkinneet ihmisten ja haamujen maailman välittäjäksi — noidaksi, loitsijaksi, mutta myös suureksi laulajaksi ja kanteleensoittajaksi.³ Väinämöisen hahmo muuttuu selvemmin ymmärrettäväksi, jos ajatellaan muutamien Siperian kansojen (esim. goldien ym.) šamaaneja, jotka vielä suhteellisen hiljattain olivat mm. kansan runollisen luomistyön kehittäjiä.⁴

Suomalaisessa ja eestiläisessä kansanrunoudessa on hyvin tunnettu kertomarusko ihmeellisestä kanteleesta ja sen soittamisesta. Tämän runon toisintoja on Suomessa käytetty myös loitsuina; kalastajat ja metsästäjät ovat sen esittämisellä toivoneet voivansa varmistaa hyvän saaliin. Runossa käännytään Väinämöisen puoleen toivoen, että hän lumoavalla kanteleensoitollaan houkuttelisi kaikki metsäneläimet ja kalatkin kokoon, että kuuntelemaan tulisivat myös niiden suojelushenget — vedenemäntä ja metsänemäntä.⁵

¹ Böliinad. Valimik vene rahva kangelaslugusid, Tallinn 1955, s. 272.

² Russkoe narodnoe poétičeskoe tvortšestvo II: 1/1955 s. 197—.

³ M. HAAVIO Väinämöinen. Suomalaisten runojen keskushahmo. Porvoo 1950 s. 309—. — Vrt. Suomen kirjallisuus, I. Kirjoittamaton kirjallisuus. 1963, s. 31—.

⁴ I. A. LOPATIN mt. s. 249—250, 256—257, 345.

⁵ M. HAAVIO mt. s. 220—.

Nähtävästi siinä kuvastuvat ikivanhat kuvitelmat siitä, että metsästäjät ja kalastajat muka voisivat oleellisesti vaikuttaa työnsä tuloksiin ihmeitä aikaansaavan musiikin ja kertomataiteen avulla. Kaikkein kauimmin ovat sellaiset uskomukset säilyneet Siperian kansojen keskuudessa.

Kuten tiedetään, on kansanlaulujen käyttäminen maagisessa tarkoituksessa yleisesti tunnettu.¹ Tässä kirjoituksessa on pyritty osoittamaan, että kansankertomuksillekin on omistettu maagista merkitystä ja myös sitä, että kansankertomukset ovat kehittyneet ollessaan läheisessä yhteydessä kansan jokapäiväisen työn kanssa, ja niiden tarkoituksena on ollut edistää työn tuloksia. Kaikkein vanhimaksi ilmiöksi osoittautuu nähtävästi kansankertomusten käyttäminen maagisessa tarkoituksessa metsästyksen ja kalastuksenkin yhteydessä, mutta myöhemmin se on levinnyt muillekin aloille (esim. karjanhoitoon).²

Tässä ei ole käsitelty kyseessä olevan ilmiön ikää, sillä on vielä vähän tietoja, jotta voitaisiin määritellä tarkemmin sen aika. Mutta koska kansankertomuksia on metsästysmagiassa käytetty enimmäkseen naisina kuviteltujen »isäntien» ja haltioiden yhteydessä, saat-taisi luulla, että se viittaa matriarkalliseen yhteiskuntaan. Vähän on tietoja myös metsästäjien keskuudessa esitettyjen kertomusten sisällöstä. Muutamissa paikoissa on niissä käsitelty metsästäjien ja »isäntien» (haltijoiden) välisiä suhteita, rakkaussuhteita jne.³ Eräät tutkijat arvelevat, että kaukaisessa menneisyydessä on metsästäjän rakkaussuhteiden »isännän» tai palvontaeläimen kanssa luultu olevan metsästäjän voiman ja menestyksen (riistaannon) perustana.⁴ Sellaiset uskomukset, että metsästäjän tulee olla hyvissä

¹ Kts myös V. TARKIAINEN *Magia kalevalaisessa runoudessa*. Virittäjä 1939, s. 319—337.

² R. VIIDALEPP *Rahvajutustaja rahva hulgas*. Etnograafia Muuseumi aastaraamat XVI 1959 s. 293—.

³ Šorskiĭ fol'klor s. 236—.

⁴ E. M. MELETINSKIĖ *Geroj vol'sebnoj skazki*. Moskva 1958 s. 12.

väleissä metsästysalojen ja riistaeläinten haltijoiden kanssa, ovat olleet levinneitä monien kansojen keskuuteen.

Valitettavasti tähän mentäessä on julkaistu yleensä vähän tutkimuksia kansankertomusten tarkoituksesta. Kysymys kyllä olisi erityisen huomion arvoinen, sillä vanhat tavat ja uskomukset ovat unohtumassa.

Richard Viidalepp